

Week 5

הלכות ירושה

Estate Planning

See reverse for index

לז"נ ר' שמואל יוסף בן ר' מרדכי אהרן ע"ה

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי אליעזר ע"ה

לז"נ ויצה בת ר' שמואל זאב ע"ה

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

- ◀ דרכי משה אבה"ע סי' ק"ח אות ב' (2)

המנהג לכתוב חוץ מספרים והרעה

חשנם בקרקע

- ◀ נחלת שבעה סי' כ"א אות ו' (2)

ישא משום דיורשת קרקע מפורש בטורח

- ◀ שו"ת חתם סופר אבה"ע ח"א סי' קמ"ז (2)

חילוק אם מקום שור או לפרקמטיא

- ◀ באר היטיב סי' רפ"א ס"ק י"ב (3)

מחול ואם בקרקע

- ◀ שו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' קל"ה אות י"ד (3)
- ◀ משפט הצוואה ח"א חלק שני ביאורים פרק כ' ענף ז' אות י"א (3)
- ◀ שו"ת אגרות משה אבה"ע סי' ק"י ד"ה ובדבר הבנות (optional) (4)

חוץ מספרים

- ◀ שו"ת חתם סופר אבה"ע ח"ב סוף סי' קס"ח ד"ה והאמת (4)

העברה מבן אחד לשני

- ◀ גמ' שבת דף י: רבא בר מחסאי... לעולם לא ישנה – ואמר רבא וכו' לעולם לא (2)
- ◀ טור חו"מ סי' רפ"ב, ב"י שם אות א' ד"ה ומ"ש (3)
- ◀ ויש חולקים – ב"ח שם אות ג' (3)
- ◀ שו"ע חו"מ סי' רפ"ב (4)

נתינת צדקה בשעת מיתה

- ◀ גמ' כתובות דף סז: מר עוקבא – רבי אבא (6)
- ◀ ערוך השלחן יו"ד סי' רמ"ס אות א' (8)
- ◀ אהבת חסד ח"ג פ"ד (ד"ה ועתה נבאר מזה) (8 – 9)

□

Optional

- ◀ שו"ע הרב הל' מכירה ה"ח (11)
- ◀ חכמת אדם סי' קמ"ד אות י"ב (11)

[illegible]

דוד ופי' בנחשו רמ"ח סי' ע"ז דף קמ"ה;
(ח) א"ל טלון נמנה: ח' .הכל א"ל .נמנה
י"א טלון ויזשה חש' דברי ריבון י'
רל"ט ופ"ל ח' רל"ז רס"ב : (ט) מ'
טס"ו לו כ"ו . מ' בנחשוכה שרש"י
ט"ח וטפ"ז;
רפב (א) כל הנוהג כ' . פי' בנחשו
ר"ח א' ח"ס מ"ח ט"ח ובהשוכה
שרש"י ט"ח;
ח' חספת שרש"י

[illegible]

א (א) א 6 כל הנותן נכסיו לאחרים והניח הירושית
[ב] כו כשורה ב אין רוח חכמים [א] נוחה הימין ג
ג וסדר חסידות שלא להעיד בצוואה [ב] שמעבירין
נוהג כשורה אחיו חכם ונזהר כשורה : אה [ב] מי מנה :
ד מי חן טוב [א] ב [א] (עירי) פקד

כימור הנ"ל

א' : [נ] חנק ב' , דנא חפרו קנ'ו ל'נ החתנו קי'תא א'נא
 חס'ק ח' שר'לי ל'ורנא ח'ירנא : לא ח'יר כל'ס ופ'ל ח'ירנא
 [נ] ארנב ב' כי פ'ר ב' , ורמ'ל ל'ח'ס ח'ו' דרמ'לי חפ'רנ'ק'ין
 חפ'רנ' ב'וי : רמב [ח] ח'פ'ס ב'וי , וכל'ס ג'י כ'וי

[illegible]

הוא נשאל: "האם אתה יכול להפוך את המערכת הזו למערכת של חינוך?"

[illegible]

זה נסבדר דברד חסויס פבור חוק כבודוס. ורלס דליס בוס
 פורט יי פס פלרליס ויל פבורד חסנס ויל חורלס פיל לל
 פורטל חלס חיל עוס חסיל נכסיל. כסול חסיל. ייל פיל
 פסל חסיל. ס חסילוס, ס חסילוס ס כלל ירסלס פיל פיל
 פסול דרלס נל פסבור ורלס לסקל נלפיל וס חלילוס ירסלס
 פסול

[illegible][illegible]

דכים רש אחר לנג יסול וביאלז בוש תלסכות שחור לנגיל סיי רכש ס"ב ודין זה כולל לנ' אפוי ונברית לא חשגי תלמיז לכן חסבה חבורה חים בשל"ס דחברי לכ"ס אין תלמן בין חס אחר כבודי לי ודרכם לי חסבה חסבה חו לי וסול וניול ע"ס :

[illegible][illegible]

לפיכך

דרכי משה אבה"ע ס' ק"ח אות ב' בא"ד

והאידנא נהגין ליתן לחתנים שח"ו וסודת שהיב להתנו סך כך וכך ולא יצטרכו היו"שים לפרוע עד לאחר מיתה ואז לא יפסדו מן החוב אלא אם יתנו לו חלק ירושה כחצי חלק זכר ובשטר כזה נוהגין שנוטלין חצי חלק זכר בכל מה שימצאו לו בעת מותו אפי' שלא היה לו בשעת נתינת דה"י העיקר הוא שהודה עליו החוב ומע"ג דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מ"מ אם לא יתנו היו"שין החצי זכר יצטרכו לשלם לו החוב שחדת שהיב לו ולכן יצטרכו לקיים התנאים עוד למדין מזה דה"ה אם חתנה עליו שיתנו לו היו"שין בראי כבמוחזק או בשאר דברים שאין בהם כח באב להתנות על בניו מ"מ צריכין בניו לקיים או לשלם לו חובו מידי דהוה אעיקר המתנה דאע"ג דאין בכחו להקנות דשלב"ל מ"מ יכול להתנות עליהן ח"ה בשאר דברי' שאין בכחו להקנות יכול להתנות עליהן וכבר נפסק מעשה כזה ע"י והסכימו ע"י גדולי הדור וע"ל ס' ק"ג אם יצא ש"ח על היו"שין אם רשות בין חבנים לסלקו במטלטלים כדי להשאיר חקרקעות ולא ידעו לבטל חלק בהן לפי מה שנהגין לכתוב שח"ו מלבד חקרקעות אה"ע יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מ

נחלת שבעה ס' כ"א אות ו'

ו חוץ מספרים וקרקעות . בח"ש ד"ק כתב דאפשר דנוהגין לכתוב כך משום דאין להעביר על נחלה אפילו מברא נ"ש לברא סבא . וקשיא ח"כ גם במטלטלין שייך טעם זה . ועוד דטעם זה לא שייך כלל רק אם אין מנה ירושה כלל . משא"כ הכא לא הוי מעביר על נחלה אפילו היה להבט שזה להבן ואפילו ספרים וקרקעות . וכן משמע מדברי מהר"מ מינן שהבאחי בסעיף ד' . ועוד דהרי אינו נותן כלשון ירושה רק בדרך חיוב והודאה וע"ל סוף סעיף ג' . לכך נ"ל דנחשט לכתוב כך מאחר שנמלא בחקנות ר"נ מ"ה בחשבה המחלחל נן המטה וז"ל וגם גזרנו שהיבם אינו יכול לענן היבמה כו' . והנכסים שנאלו לה מהמת בעלה קרקעות וספרים נחלת אבותיו יכדורו ציניהם בלי תכונ לבית אב אחר . ואם הם מקנתו ולא החזותו יחלקו ציניהם עכ"ל . הרי שלא נסקן רק מהמת ענמת נפש שלא יסוב אחותו למטה אחר ופי' החקנה כך היא , וע"כ מטעם ענמת נפש דדין זה דהסבת נחלה לא נלסו רק לאותו הדור . וע"כ נחשט נתי מזה גם בשטר ח"ו לכתוב חוץ מספרים וקרקעות שהוא דבר מכוייס ביוחר ואיכא ענמת נפש טפי אם יאבדו מחוץ משפחתו מלמשפחתו לבית אבותיו . משא"כ מטלטלי דניידי לא קסדי אינטי אף אם הסוב לבית אב אחר כנ"ל פה"ט טעם המנהג :

א-ב שמואל בן דוד משה הלוי עמוד מס 121 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת חתם סופר אבה"ע ח"א ס' קמ"ז

וידוע מה שהביא ח"ו כמה פעמים דמות שמופת צה"י בקרא אף כח צד חכמים לעקור דבר מן העורה ע"י צה"ל הלבית שופר וצ"ד ס' ק"ד וצח"מ ס' ז' ודעו לדבריו בחוס' צ"מ ע' ע"ז ד"ה עתיד וכו' וא"כ הא דפריך הס"ס בפשיטות דמנחם אחר צדא לירות בכתא לא תיזות ואחר דבן וחקקו דצנתא לינ' היינו אכתבות צדן דכרין דציניסס ה' עיקור נכסיהן קרקע ויהיז אינטי לכתא קרקע ומיכא נחלה דקרקע וגם כחוצות צדן דכרין גופא הוה שיטי צירושת צן צדן הצנים ועצולא אכתבותא דקרקע נמלא עוקר ונאי דכת' צלורייתא צה"י ואין כח צד חכמים ע"כ פריך הס"ס בפשיטות אצל צחרייתא הצה"י שח"ו צמטלטלין דוקא כיון שראו חיקן הדור צדן יס כח צדס לעקור דבר מן העורה כשהשעם לריכא לכך כשהדבר אינו מופרש בחורה כירשת מטלטלין והנה מלינו ר"פ מי שנות ונלהי כחוצות דלחור אלמון הוהיל ואני זכר הפסדתי ופי' אצ"י הוהיל ואני זכר ועסק בחורה הפסדתי והנה דברא דקי לי מאל דעסק צלורייתא לימות ומאל דלא עסק צלורייתא לא לימות מ"מ קצרה אצ"י קצרה גדולה היא ולה"ל כ' חוס' טס וצפ' נערה דעכ"פ לא נחשטלה קצרה אצ"י ומכל וכל וא"כ ראו ב"כ שער"פ בקשרים שהיח האב שניקנס אינטי מיקיים אלא לעוסקי צחורה אף לעקור הסגרה הפשוטה דכרית דעסקי בחורה לימות וצנת דלא מייסקדי חת"ל לא לימות כנלע"ד צנה שלא מלאו הנחצרים ידיהם צטעס האונגה ולפצ"ד האונגה כו"ט:

ד (אה"ע) סופר, משה בן שמואל עמוד מס 182 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ע"כ ראו שניקור קרא דפ' נחלות חקרקע קאי חזע נך דאלת"כ קשה אצות ללפחד דלחור למה יגרע טס אציו הא אכתי לא נאמרה פ' נחלות ומנ"ל דצח לא תיזות דלמלא צלומה הצח ירשת ומה ה' להס כי נלעקו אצ"כ מפני ששטענו חלוקת א"י למשפחות לבית אבותם ואם תיזות הצח תיקצ הנחלה למונה אחר ומקצרה שאין לחי לעשות כן כאשר ראו שצאו צני יוקף צקיף פ' פנתם על הסבת נחלה ומקצרה שלהם ט"ו דקצרה חילוקה כן הוא שלא חקצ צחלה ע"כ ויד ששטע חלוקה הארץ לבית אבותם ויד ידעו ודאציו דעכ"פ צח צמקוס צן לא תיזות נחלה וע"כ צח ונאלו שער"פ אם אין צן תיזות הצח וע"ז אחר הקצ"ה כן צנת ללפחד דזירות נמלא אף מופרש צקרא אלא צירשת חקרקע לא תיזות הצח צמקוס הצן אצל צירשת המטלטלין כהי דודלי הא כמי דלורייתא ולא פליג קרא ואין לצדות חלוקים מלצו צדיי חורה מ"ו תיקי נן דצקרקע מופרש צקרא טפי ומטלטלין:

ד (אה"ע) סופר, משה בן שמואל עמוד מס 182 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שׁו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' קל"ה אות י"ד

להגחול לה, דעל כן כחצין בשער חלי זכר, חוץ מקרקעית
 וספרים כ"ג, מ"מ גפי הנדאה מדברי הנחלה שבעה שם
 (כ"א אות ו'), צמה שהביא לזה מדברי תקנית ר"ג מ"ה,
 נראה דרך בקרקעות יספרים שצא לו מנהלת בית אצותיו
 יש קפידא משום עגמת נפש, ילא צמה שהם מקנתי ולא
 אחיזתו, ובתש"י חניך בית יהודא (ס' קי"ב וקי"ג) מוכח,
 דעיקר הקפידא צבית דירתו, ומקום מושגי צבית הכנסת,
 שאני המה גידועים נגנים בכל עיי"ש, וממילא אפשר ליתן
 להם מקרקעות אחרים, ישהם מקנת בספי, ולא מאחזת
 אצותיו.

מספר החכמה 1234567
 מספר החכמה 1234567

משפט הצוואה ח"א חלק שני חלק הביאורים ענף ז' אות י"א

א. שווארץ. מתתיהו בן שמעון עמוד מס 257ה'הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אגרות משה אבה"ע סוף סי' ק"י

ובדבר הבנות שרוצה ליתן להם כחלק הזכרים
צריך לכתוב שטר זכר שלם כפשוט ולחשוב מתחלה
כמה יעלה בערך החלק ויתחייב לה בהודאה שלוח
ממנה פי שנים או שלש מסך זה כי הרי מצוי שיתייקרו
וגם שיתוספו לו נכסים מטלטלין וקרקעות ויפטרו
האחים להן בפרעון סך הנכתב לכן צריך סך גדול
ביותר הרבה מכפי השיוי עתה אשר אף אם יתייקרו
ירצו ליתן לה כחלק זכר שלם שזהו עיקר כוונתו.

ג (אה"ע א) פיינשטיין, משה בן דוד עמוד מס 268 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חתם סופר אבה"ע ח"ב סוף סי' קמ"ח

והאמת חגיד דכל דין קסמים כלל דלא נחטונו סר'שונ' אלא צומ'הם
דלא סי' הדפוס וסי' צוכרי' כוהני קסמים ומועתיקי' ועשיה

א' העאיל קסמיו לכל בני הקסלם וסוף דבר יקר וקסר מסיים וסי'
נקרא סמו על צעליו עליו יוחר מנארי מנלעלי' וסי' סיך צי' ענעם
כפס עסי וקרקע אפי'. אכל צקמרי' הדססקים צומיכו מנעצ א' זלל
לאלף קסמים כיזלל צו אדכזל כל המעלעלי' מסיימי' עסי מקמרי' אין
סום מעס סלל חגצם מקמרי' אכל מה נעסס ומנכג אצוחיעו ולא רסרף
אדם מעולס צדצר זס ומלילס לנו לדון צדצר חדס עס סלל סיעח
ר'שונים סרמ'ל וסיעחו אכל צקרקע סכ'ל לפע"ד כל כוה סכחצהי.
ס"צ נגהי ליום צ' כ"ז אדר תקס"ז לס"ק. מעס"ק קוסר מעסד"ע:

ד (אה"ע) סופר, משה בן שמואל עמוד מס 368 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

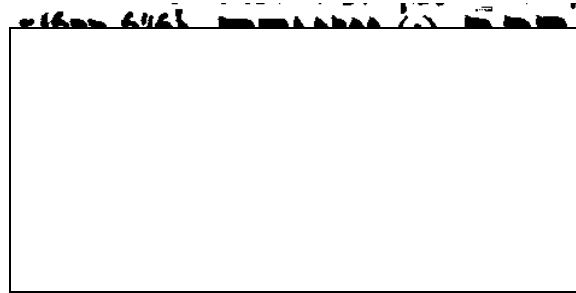
טור חו"מ סי' רפ"ב

רפב (ה) **הנותר** נכסיו לאחרים והניח בנים אע"פ שמה שעשה עשוי וזכה המקבל אין רוח חכמים נוחה הימנו להעביר הנחלה אפילו אם אין היורשין נוהגין כשורה : (ג) ומידת חסידות שלא יעיד [ולא יהיה] שום אדם חשוב בצוואה זו שמעבירין הירושה מהיורש אפילו סמי שאין נוהג כשורה למי שהוא חכם ונוהג כשורה ורז"ל אמרו שלא ישנה אדם לבן בין הבנים אפילו בדבר מועט שלא יבוא לידי קנאה : (ג) שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ילמדנו רבי' אם יש שום צד שאדם יכול חו"מ ב יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 383 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ב"י שם אות א'

אמר שלא ישנה אדם לבן בין הבנים אפילו בדבר מועט שלא יבוא לידי קנאה כפ"ק דשכת (דף יג) אמר רבא בר מחסיה א"ר חמא בר גוריא א"ר לעולם אל ישנה בנו בין הבנים שבטביל שני סלעים חילת שנתן יעקב אבינו ליוסף נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים וסמך רבינו זה לנותן נכסיו לאחרים ומניח את בניו לומר שאין ראוי לעשות כן שלא להטיל קנאה : **כתב** הריב"ש בסיומן קס"ח וז"ל הכאת תשובת רבינו האי דהטבח נכסיו לאחרים לא שלא יבוא לידי קנאה חו"מ ב יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 383 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ב"ח שם ס"ה ג'

הוא • ומ"ש רבינו להביא ראיה מדברי רז"ל שלא ישנה אדם לבן בין הבנים דאלמא שלא יתן לאחרים ויניח את בניו כדי שלא להטיל קנאה אין כ"ל כלל ראיה דהתם בחייו קאמר שלא ישנה וכן כתב הרמב"ם להדיא בסוף פ"ו דנחלות אבל קודם מיתתו רשאי לשנות וכדילפינן מדיוס הנחילו את בניו דרשאי לרבות לאחר ולמעט לאחד דאם לא כן יהיו דברי רז"ל סותרים זה את זה :

חו"מ ב יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 383 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

נר מצודה

נוספות רי"ד

לְהַתְּחַרְתָּם מִן הַיָּם

מסורת הש"ס
עם הוספות

חגיות חב"ח

תורה אחד השלם

(ב) וְיִשְׁמְרוּ אֶת אֲלֻהֵי הַלֵּל

(ד) הוא מוצאת (הוא)

תגהות וציונים

ותיא ליה תרגולת פטומה וזן
 ופרנס נותנין לו לשום הלואה
 מתנה וחוזרין ונותנין לו לשום
 וזנו רצוה להתפרנס נותנין לו
 א לאחר מיתה ר"ש אוכר י"ש
 הבא משכון וטול כדי שתזוה
 הלואה וחוזרין ונותנין לו לשום
 יין ונפרעין הימנו לאחר מיתה
 מקיים עכביטו ^ו דברה תורה
 זה ארבעה זוי בצינורא דרשא
 מר עוקבא לבי ^ו מדרשא אתיא
 לי דהוא אתונא דהוה גרופה
 אכרעאי חלש דעתיה אמרה
 נרא בר טוביה אמר רב ואמרי
 שמעון בן יוחי נוה לו לאדם
 מר דכתיב ^ו היא מוצאת מר
 ועלי יומא דכיפורא יומא וזן
 קא מזלפי ליה יין ישן אמר
 וישבנאי דצדקה אשכח דהוה
 בזביה לפלגיה ממנויה ^ו היכי
 מילי מחיים שמא ירד מנכסיו
 חוריה וממצי נפשיה לבי עניי
 קה זוי כל מעלי שבתא יומא
 קאמרי ליה במה אתה סועד
 במלי

וְלֹא חֹזֵא לִיה תְּלִיסְרֵי שְׁנֵי
תַּנּוּן רַבָּנָן אֵין לוֹ וְאִינוּ רֹצֵה לְ
בְּנִים אֹמְרִים "נֹתְנִין לוֹ לְשׁוֹם
פְּתוּחַ לוֹ לְשׁוֹם מִתְּנֶה יֵשׁ לוֹ
לְמַעַן תּוֹ לֹא שְׁקִיל אִמְרָ רַב
נִינוּ רֹצֵה לְהִתְפָּרֵס אֹמְרִים לוֹ
לְהִתְפָּרֵס שְׁנוֹתֵנִים לוֹ לְשׁוֹם
שְׁנוֹתֵנִין לוֹ לְשׁוֹם מִתְּנֶה וְחֹתֵם
אֵין נִזְקֵקִין לוֹ וְאֵלֹא מִזֶּה אֵינוּ
יֵהֵא דְהוּא רְגִיל כָּל יוֹמָא דְשַׁדִּי
שְׂבִיבָתָא הִוּוּא יוֹמָא נִהָא לִיה
נֶפֶק בְּתִרְיָהּ דְּהוּס מִקְמִיָּה עַ
לִיה דְּבִיתָהּ שְׁקִיל כְּרַעֲךְ אוֹתָהּ
וְנֹא כֹלִי הָאֵי" דְּאִמְרָ מִר זֶה
אִמְרֵי לֵה א"ר יוֹתֵנן מִשּׁוֹם רַב
נִינוּ חֲבֵרוֹ בְּרִכִּים מִנָּא לֵן מִתְּ
יֵה אַרְבַּע" מִנָּה זֹוִי כָּל
צִדֵּק אִמְרָ מִאי חֻזִּית חֻזִּאי
נִהָא נַפְשִׁיהָ אִמְרָ אֵייתוֹ לִי
י" קָלִילִי וְאוֹרְתָא רַחֲקָתָא קָ
זִכְּוָא אֵל יִכְּזֹב וְיִתֵּר מִחֻזּוֹשׁ ה"ה
צִיִּיר זֹוִי בְּסוּדְרִיָּה וְשַׁדִּי לִיה ל
דְּהוּא רְגִיל לְשַׁדְּוִרִי לִיה אַרְבַּ
לֹא צִדֵּק מִאי חֻזִּית שְׁמַעִי דְּה

[illegible][illegible][illegible]

ערוך השלחן יו"ד סי' רמ"ט אות א'

א כתבו המור והשיע שיעור נתינתה אם ידו
משנת יתן כפי צורך העניים שיתבאר בסי' רין

זכוכה

ואם אין ידו משנת כל כך יתן עד חומש נכסיו
מצוה מן המובחר ואחד מעשרה סדה בינונית פחות

ה (יו"ד ב) אפשטיין, יחיאל מיכל בן אהרן יצחק הלוי עמוד מס 237הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מכאן עין רעה וחומש זה שאמרו שנה ראשונה
מהקדן מכאן ואיך חומש שהרויח בכל שנה עכ"ל
וכן במעשר הדין בן כמובן וכתב רבינו הרמ"א וא"ל
יבזבו אדם יותר מחומש שלא יצטרך לבריות (כתובות
נ.) ודווקא כל ימי חייו אבל בשעת מותו יכול אדם
ליתן צדקה כל מה שירצה עכ"ל (שם ס"ג.) ומשמע שם
בגמ' דעד מחצית נכסיו יכול לחלק בשעת מיתה
ולא יותר והטעם פשוט שלא יעביר הרבה נחלה
מהורשין ועד מחצה יכול לחלק לצדקה דזהו כחולק
עם יורשיו מחצה לו לנשמתו ומחצה ליורשיו (נ"ל).

ה (יו"ד ב) אפשטיין, יחיאל מיכל בן אהרן יצחק הלוי עמוד מס 238הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אהבת חסד ח"ג פ"ד

בפחד פשה היינו שמוז יותר *) שיעשה סדר הנהגה
בנכסיו מה שרצונו לשיר קלת חלק עבד נשמתו
בעוד כוחותיו בו שאלו בודאי יתחכם בעלמו לעשות
באופן שלא ישונה רצונו. וטוב שזולת המעות מרשותו
בחייו כעון לקנות אחת דבר שיעלה ריוח בשביל ת"ת
או גמ"ח ויקיים בעלמו מה שצרכו חכמינו לאזהריהם
ואמרו עולמן תראה בחיך (ברכות י"ז). ויברור בעיר
איוזה בטוחים ונאמנים שימסור הענין על ידם. וכ"ז
שכתבנו מרובץ בם"ח במלות קלרות בסיומן תשי"ז וז"ל
שמע עלה בחיים וקבל מוסר מאחרים שהרצה ראיית

י"ח

שזיו בתל"ס ובני ביתם לא עשו מצותם חבו שגאמר
למען תחכם באחרייתך. ואם לא עשה לזוה בעוד
כוחותיו בו רק סמוך למיתתו עכ"פ יראה לזוה זה
בפני עדים וז"ל שם כשקרבו ימי אדם למות יאמר
לפני-עדים ואפילו לאביו לא יאמין וכ"ש לבניו ולאשה
עכ"ל והטעם בכל זה כי הבנים חושבים על אביהם
מכיון שכבר מת למה לריך הוא עכשיו לנכסיו ובאמת
לא כן הוא דעכשיו נחולים המה לו יותר מהם כי על
ידיהם יוכל עתה להגלל מכח הדין ומשלו במדרש משל
לאדם שהיה לו שלשה חברים האחד אהבנו מאוד השני

ועתה נבאר מה שאמר הכתוב בכותך עשה דלכאירם
יתר היא תיבת בכותך אבל באמת כיון לזה ענין גדול
והוא דכל אדם יראה להקן בעלמו ובכוחותיו בכל
אשר תמלא ידו בין בעיני לימוד המורה ובין במעש
ולא יסמך שבניו ישלימו אחריו במעשיהם ויעלו את
מדרגתו כי בודאי גם בניו יהיו מרודים בעסקיהם
ולא יהיה להם שהות לתקן מעשיהם ויסמכו על בניהם
אחריהם והם ג"כ על זרעם ולשוא תשאר תקוותו ומי
לנו גדול מהלל שבדורות הראשונים שבניו היו בודאי
קדושי עליון ואעפ"כ אימא באבות שהוא היה אומר אם
אין אני לי מי לי וא"כ מה נאמר אנתו אזורי הקיר
שאלו רואין בעו"ה שהדורות הולכין ומתדלדלין ומי
יודע הדור שאחריו תחכם יהיה או בכל ע"כ יעץ אותנו
שהמע"ה כל אשר וגו' בכותך עשה היינו שיראה
להשלים הכל בעלמו בעוד כוחותיו בו. וכיון בזה עוד
ענין נחמד והוא דלפעמים האדם סומך בנפשו שכאשר
יהיה סמוך לפטירתו אז יעשה לזוה ויזוה לבניו אחריו
שהם יתנו עבורו לס"ח ולשאר חכרות קדושות וכדומה
וי"ש בזה כמה קלקולים א' דמי יודע אם יהיה או
בדעת ללולה שגם לזה לריך זכות שיהיה יוכל לזוה בניו
וכמה אנשים מתים ר"ל במיתות משונות וחטופות
וגם מי יודע אם בניו יקיימו לוואתו דגם זה מאי
בעינא שחמדת הממון מעביר את האדם מרפת
קינו ודעת אביו ע"כ הוהיר שהמע"ה ואמר כל וגו'

אהבת חסד כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 97הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

המשך אהבת חסד הנ"ל

המה רעיו ואוהביו ופרקליטיו להליץ עליו לטובה לפני
 ארון הכל וזהו שאמר ואיש את קדשיו לו יהיו וע"כ
 לריך האדם להרבות אוהבים כאלו בחייו ולהתרועע
 אחס בתמידות אחרי שהם אוהביו נלח. וסיים עוד
 הכסוב ואמר איש אשר יתן לכהן לו יהיה גם כזה מוסר
 השכל. והוא. כי מכל הממון שהאדם עמל בעודו
 בחייו לא ישאר לו מאומה ולא לו יהיה לבסוף ורק אותן
 הממון אשר פיזר לדקה וחסד הם אותם שהוא שלו
 בעלם ובמאמר חז"ל (ב"ב י"ח) אבותי גזזו אולרות
 למטה ואני גזזתי אולרות למעלה עי"ש והוא שאמר
 איש אשר יתן לכהן לו יהיה היינו שאותן המעות הם
 שלו בעלם ומה שתפס הכתוב כהן כי בימים
 הראשונים כל עניני דקה וחסד היה העיקר עס
 הכהנים והלויים וכדכתיב השמר לך פן תעזוב את
 הלוי כל ימך וגו' ומטעם כי כל ישראל היה להם
 קרקע משא"כ השבט הזה:

אהבת חסד כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב עמוד מס 99הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אוהבו ולא כל כך השלישי לא היה אוהבו ולא חשבו
 למאומה פ"א שלח המלך לקרוא לאותו אדם וסריסו
 המלך הבדילוהו להביאו לפני המלך והיה זה האדם
 מתפחד ומתירא ואומר שמא הלשיטני לפני המלך
 ויהרגני ח"ו לי טוב כ"א לקרות להצירי אוהבי אשר
 צטחה נפשי זו ואילכנו עמי לפני המלך כדי שילין
 עלי טובה לפני המלך. הלך וקרא אוהבו הראשון
 שהיה אוהבו יותר מהשני וסיפר לו הענין ולא אבה
 ללכת עמו ולא השגיח עליו. עזבו והלך בפני נפש אחר
 אלך אל החבר השני ואבקש ממנו ללכת עמי לפני
 המלך. הלך ובקשו אחר לפני המלך לא אכנס עמך
 אבל אלך עמך לשמך בדרך מפניעם רעים וכשאגיע
 לחצר המלך אצטרך ואלך לדרכי. הלך אלל שלישי
 שלא היה חשוב לו כלום וביקש ממנו לילך עמו לפני
 המלך וסיפר לו כל מה שאירע לו עם שני חביריו. א"ל
 אל תירא אני אלך עמך ואכנס לפני המלך ואלין בערך
 עד שהנלל מוד המלך הלך עמו לפני המלך ולמד עליו
 זכות והגילו מיד המלך. החבר הראשון שהיה אוהבו
 ביותר הוא הממון שהיה חביב לו מכל דבר שבטולם
 הוא שעזבו ביום פטירתו ולא יולין בידו מאומה
 שנאמר ולא ירד אחריו כבודו. החבר השני הם הבנים
 והקרובים שמליין לאדם עד הקבר ולאחר שנקבר
 נפרדו מעליו וטובוהו. החבר השלישי שהלך בעדו
 טובה הם התשובה ומע"ט שהולכין עמו בפטירתו
 להליך בעדו בגאמר והלך לפניך לדרך. והמלך ששלח
 אחריו הוא ממ"ס הקב"ה שאין לפניו מביא פנים ולא
 מיקח שיחד ולא יגלל אדם מדינו כ"א בקיריה ובמע"ט
 עכ"ל המדרש. ואמרתי שכל זה רמזה לנו התורה"ק
 בפרשת נשא דכתיב ואיש את קדשיו לו יהיו איש
 אשר יתן לכהן לו יהיה וסיים שכל איש ואיש מפעולותיו
 שצובה לא ישאר לו לבסוף מאומה ורק עניני הקדושה
 בקיים צנפו בעודו בחייו כגון ליטת ותפילין וכן כל
 המלות בקיים צנפו וצודאי נברא מכל מזה מלאך
 קדוש שהיה לו לפרקליט המה יהיו לו לנלח אהו
 בחבורתו ולא כהילה"ר וכל כוחותיו שהמה נראים לו
 לאדם לאוהבים ומתחברים עמו לפי שעה ובעת דחקו
 הנה נפרדים מעליו וביותר מזה שבאמת הם שונאיו
 והם עילים ומקטרגים עליו ליטול חייו ממנו ואפילו
 ב"ב שהם אוהביו באמת ג"כ לא ישארו אחו בתמידות
 כי יפרדו איש איש נמקומו לבסוף אחר שליוהו לבית
 עילמו ולא יראה איתם נלח עד עת התחיה ומי יהיה
 אתו בתחייתו הנניד הדשיו שלו המה יהיו אתו בתמידות

אוצר החכמה

שלחן ערוך הרב הל' מכירה אות ח'

ח כ אין ליתן נכסיו במתנה לאחרים כלא ואפי' לצדקה כג' ולהניח היורשים כך וכל העושה כן אין רוח הכמים נוהה היסני ואפי' אין היורשים נוהגים בשורה כג אבל אם מניח גם ליורשים דבר הכספיק להם מותר כמו שנתבאר בהלכ' צדקה ומדות חסידות כד שלא לחתום עצמו עד ולא להיות בעצה בצוואה שמעבירין בה הירושה מהיורש כה אפי' מבין שאין נוהג בשורה לאחריו חכם ונוהג בשורה כי שם יצא מבני זרע טוב והגון ואפי' למעט לזה ולהרבי' לזה ט יש מי שאוסר וראוי לתוש לדבריו:

ה-ו (יו"ד חו"מ) שניאור זלמן בן ברוך מלאדי עמוד מס 278 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חכמת אדם סי' קמ"ד אות י"ב

(יב) הא דאסור לבזבז יותר מחומש דוקא בחייו אבל בשעת מותו יכול אדם ליתן צדקה כל מה שירצה ומ"מ נ"ל דאין ראוי ליתן מממונו לצדקה ולהניח בניו ריקם אם הם צריכים לפרנסה (כדליתא דמ"מ סס"י רנ"ג טהאומד לעשות דבר טוב מנכסיו נותנין ליורשין) ועכשיו מצאתי בשאלות דר"א סוף פ' כי תשא אהא דהמבזבז כו' יותר מחומש הנ"מ מחיים אבל לאחר מיתה תילתא וכן הילכתא ובכתובות ד' ס"ז ע"ב אי' התם הנ"מ מחיים אבל לאחר מיתה לית לן בה משמע כדברי רמ"א אלא דמר עוקבא לא רצה ליתן יותר ממחצית אך כיון דמשאלות משמע דהא דקאמר לית לן בה ר"ל מותר יותר מחומש אבל לא כולו אלא או מחצה או שליש לפי הנוסחאות בדברי מר עוקבא וב' שם הגאון ר"י ברלין אלו ראה רמ"א דברי השאלות ודאי היה כותב כז':

חכמת אדם ובינת אדם דאנציג, אברהם בן יחיאל מיכל עמוד מס 379 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה